

ನೇಸರು

ತಿಂಗಲೋಲೆ

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮುಂಬೈ

NESARU TINGALOLE

Vol XX - 4

ಎಪ್ರಿಲ್ 2002

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಲ್ಲಿ ಶಿವರಾತ್ರೋತ್ಸವ	• ರಮಾವಸಂತ್	2
ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ - ಭಾಗ 3		
ಕೃಪೆ : ಎನ್. ಮರಿತಾಮಾಚಾರ್‌ರವರ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ		3
Karnataka's Contribution to Indian Bhakti Movement	• Prof. Vasant Kushtagi	8
ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ		
'ನಂದಿನಿ' ಮತ್ತು 'ಧವಳ' ಕಥಾ ಗುಚ್ಚಗಳು	• ಮೇಧಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ	10
ಪ್ರಸಾದ ಗುಣವಳ್ಳಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗದ್ಯ ಸಂಕಲನ	• ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಉಪಾಧ್ಯ	12
Gandhi on Charaka & Nation Building excepts from Mahatma Gandhi's writings		13
ಸುತ್ರೆ-ಮುಕ್ತ		16

The Mysore Association, Mumbai

393, Bhaudaji Road, Matunga, Mumbai-400 019.

Tel.: 402 46 47 • Grams: "KARUNADU"

ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಶಿವರಾತ್ರೋತ್ಸವ

ಮಾರ್ಚ್ 12ರಂದು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಶಿವರಾತ್ರಿಯಂದು ಈಶ್ವರನ ಪೂಜೆ, ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಅಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕ, ಪಾರಾಯಣ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಈ ಆಚರಣೆಗಳಿವೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿಯು ಪವಿತ್ರವಾದ ದಿನ.

ಹಿಂದೆ ಶಿವಪಾದನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಈತನು ಬಹಳ ಶಿವಭಕ್ತ. ಇವನು ಶಂಭು ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಾಡಿದ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಸಮಿತ್ತು ದರ್ಬೆ ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಈ ಸಣ್ಣ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಈಶ್ವರನು ಅವನ ಬಡತನವನ್ನು ನೀಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವರಾತ್ರಿಯಂತಹ ಪವಿತ್ರ ದಿನವನ್ನು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವರ್ಷ ಮಾರ್ಚ್ 12ರಂದು ಶಿವರಾತ್ರಿ. ಅಂದು ಸಂಜೆ 7 ಘಂಟೆಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ಭಾರತಿ ಪ್ರಸಾದ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನ ಮಹಿಳಾ ವಿಭಾಗದ ಸದಸ್ಯೆಯರು ಸುಮಾರು 45 ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಈಶ್ವರನ ಕುರಿತು ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ನಂತರ ಶ್ರೀಮತಿ ಸೀತಮ್ಮ ರಾವ್ ಮತ್ತು ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಶಿವನ ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು

ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಸೀತಮ್ಮ ರಾವ್ ಅವರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಮಹಿಳಾ ವಿಭಾಗದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕಲಾವಿದೆ, "ಕಸ್ತೂರಿ ಕಟ್ಟಿದ ಬಟ್ಟೆ" ಎಂಬಂತೆ ಇವರು ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಹಾಡೋಕೆ ಆಗೊಲ್ಲ ಅಂತ ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ಸಂಗೀತ ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಇಳಿಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ನಂತರ ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯನವರು ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಮಚನಗಳನ್ನು "ಲಿಂಗಾಷ್ಟಕ" ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು. ಹಾ. ಮಂಜುನಾಥರವರು ಮಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು.

ನಂತರ ನೂತನ ಸದಸ್ಯೆ ಶ್ರೀಮತಿ ರಮಾನಾಗರಾಜ್‌ರವರು ಈಶ್ವರನ ಕುರಿತು ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಹಾಡಿದ ನಂತರ ಪೂಜೆ, ಮಂಗಳಾರತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾದ ವಿನಿಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿತು.

-- ರಮಾವಸಂತ್

FORTHCOMING PROGRAMMES AT THE ASSOCIATION

On 21st April, 2002

RAMA NAVAMI CELEBRATIONS

7.00 P.M. Bhajan
by Association Members

7.45 P.M.
Pooja & Prasada Vinayoga

On 15th May 2002

AKSHAYA TRITIYA MAHA GANAPATI POOJA

5.00 P.M. Ganapati Pooja &
Ganapati Homa

6.00 P.M. Navagraha Pooja &
Navagraha Homa

7.00 P.M. Poomahuti,
Naivedyan

8.00 P.M. Maha Mangalarathi,
Mantrapushpam

8.30 P.M. Prasada Vinayogam

All are cordially invited.

A SPECIAL PRIVILEGE OFFER TO THE MEMBERS OF THE MYSORE ASSOCIATION

Dear Member,

As you are aware, Hindi plays are regularly being held at the Association Auditorium over the week ends since 1st March 2002, and have been receiving very good response. We are happy to inform you that the 4 theatre groups, which are presenting these plays, have come forward with a Special Privilege Offer to the members of The Mysore Association. The details of the is as under:

Normal	Ticket Rates	Privilege Ticket Rates
For the plays on Friday & Saturday	Rs. 75/-	Rs. 60/-
Sunday	Rs. 100/-	Rs. 80/-

Advance booking of the tickets for the plays during the week commences from Monday of the week. The ticket booking counter is open from 11.00 a.m. to 8.00 p.m. Members desirous office. Kindly note that this Special Privilege offer will not be available for current bookings.

Members are requested to make the best use of this Special Privilege Offer and enjoy the good plays.

ಮೊಗದ ಕಲೆ

(...ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ)

ತಾನು ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಸಮ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಮೌಂಟೆಡ್ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ ಅಲ್ಪಮಗಳ ರಚನೆಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. 1618ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರತಿ ಪುಟವು ಒಂದು ಕಡೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮನೋಹರವಾದ ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಫಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸುವರ್ಣ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಸಮ್ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವ ಅಂಚುಗಳ ಸುತ್ತಿನ ಸಸ್ಯಗಳ ಅಂಚಿನ ಹೂವಿನ ಪುಟ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲಂಕೃತ ಅಂಚುಗಳ ಮೂಲಕ ಲ್ಪನೆಯ 1570ರಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯಾದಿಂದ ಬಂದಿತಾದರೂ, ಜಹಾಂಗೀರ್‌ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಚಿದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಫಿ ಪುಟಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಬೀವನ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ, ಕುಶಲಕಲೆಗಳು ವೃತ್ತಿ ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನಿಕರ ಚಿತ್ರಗಳು ಇವೆ. ರಾಜನಿದ್ದ ಆಗಾಧವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮದ ಕಾರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಅವನ ಅವಧಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಜನು ತಾನು ಹೊರಗಡೆ ಹೋದಾಗ ಅವನೊಡನೆ ಕಲಾವಿದರು ಸಂಗಡ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನು ಗಮನಿಸಿದ ಸುಂದರವಾದ ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳು, ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಸಸ್ಯಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಅವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

ಭಾವಚಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಹಾಂಗೀರ್‌ನು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಭೇದವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು. ಮೊದಲ ಅವಧಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ನಿರ್ಮಿತಗಳ ಹೊರಗೆ ಅಥವಾ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವವು ಅಥವಾ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವವು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಹಲಾಹನ್‌ನು (1627-1658) ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಚಿತ್ರ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. ಕೌಶಲ್ಯದ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಮುಂದುವರೆದರೂ, ಆಂತರಿಕ ಸತ್ಯವು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಿಲಾಸಪೂರ್ಣ

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ

ಭಾಗ - 3

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಹಾಗೂ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳು ...ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೂರನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಕಠಿಣವಾದವು, ಛಾಯೆಗಳು, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸಗಳ ಶೈಲಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದವು. ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಣ್ಯರ ಚಿತ್ರಗಳು, ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾತ್ರಿ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಯಿತು. ಮಸಕು ಬಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣ ಬಣ್ಣದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗೆರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಿತ್ರಗಳ ಹೊಸ ಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟಡಗಳುಗಳಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಧರ್ಮಾಂಧನಾದ ಔರಂಗಜೇಬನು (1658-1707) ತನ್ನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತನ್ನ ಅಂತಃ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಿತು.

ದಕ್ಕನಿ ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಚಿತ್ರಗಳು

ದಕ್ಕಿಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1347ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಬಹಮನಿ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು, ಬೀದರ್ ಇದರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ನಂತರ ಇದು ಐದು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ಉಪವಿಭಾಗವಾಯಿತು. ಬೀದರ್, ಬೆರರ್, ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರ, ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡ ಇದೇ ಆ ಐದು ಉಪವಿಭಾಗಗಳು, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಅಥವಾ ಅಫ್ಘನ್ ಮೂಲದವರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಆಳರಸರು ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲ್ಲೇವ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳ ಜಗಳಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ, 'ಹಿಂದೂಯಿಸಂ'ನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರಿಗೆ 1565ರವರೆಗೆ ಅವರು ದಕ್ಕಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. 1565ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನ ವಿರುದ್ಧ ಸುಲ್ತಾನರಲ್ಲ ಒಗ್ಗೂಡಿ ತಾಳಿಕೊಟ್ಟ ಯೋಧನುಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರು. ಇದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸುಲ್ತಾನರು ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಹ್ಮದನಗರ, ಬಿಜಾಪುರ

ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ಹಂಪಿ ಮತ್ತು ಲೇಪಾಕ್ಷಿಯ ವಿಜಯನಗರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಹಿಂದೂ ಕಲಾವಿದರುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರದ ಒಂದನೇ ಸುಲ್ತಾನ್ ಹುಸೇನ್ ನಿಜಾಮಪಾನು ವಿಜಯನಗರದ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಯುಕ್ತ ಹೋರಾಟದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನ ವಿಧವೆ ಪತ್ನಿಯು ಅವನ ಶೌರ್ಯದ ಗುಣಗಾನದಲ್ಲಿ ತರೀಫ್ ಬಿ ಹುಸೇನ್ ಪಾಟಿ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾದ ಒಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು.

ತರೀಫ್ ಬಿ ಹುಸೇನ್ ಪಾಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿಮತ್ ನಾಮ' ದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಅಂಶಗಳು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. 1575ರ 'ವಸಂತರಾಗ'ವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಕೆನ್ನೆಯೊಬ್ಬಳು ಉಯ್ಯಾಲೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದು, ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರು ಬಣ್ಣದ ನೀರನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಮೂರನೆಯವಳು ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮುನ್ನೆಲೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶೈಲಿಯ ಕೊಳ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೃಕ್ಷಗಳು 'ನಿಮತ್ ನಾಮ'ವನ್ನು

FOR ALL YOUR DOMESTIC
AND INTERNATIONAL
TRAVEL ARRANGEMENTS

CONTACT

**AUGUST
TRAVEL
SERVICE**

**Agents For
INDIAN AIRLINES &
JET AIRLINES**

REGD. OFFICE :
3/15, ASHIANA, SECTOR 17,
VASHI, NAVI MUMBAI
PHONES : 789 1970 * 789 1972
789 2451
GRAMS : AUGTRASERV
ALSO AT :
2/16, KABBUR HOUSE,
SION (E), MUMBAI-400 022.
PHONES : 407 2984 * 409 3573
407 7750

ನೆನಪಿಸಿದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಠದರ್ಶಕ ದಾವಣಗೆರೆ ಮೊದಲ ಅವಧಿಯ ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರದ ಕಲಾವಿದರು ಮೊದಲ್ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸಹಜತೆ ಹಾಗೂ ಮೂರು ಆಯಾಮದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ವರ್ಷಗಳ ಚಿತ್ರ 'ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಭು'ವು ಮರದಡಿ ಒರಗಿಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜಕುಮಾರನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜನ ಬಳಿ ಅವನ ಆಳುಗಳು ಹಾಜರಿದ್ದಾರೆ. 3 ಪಾರಾಮಿ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯ ಆಭರಣಗಳು, ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚಿಟುವಟಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಸುಲ್ತಾನ್‌ನಾದ ಮೊದಲನೇ ಆಲಿ ಅದಿಲ್ ಷಾನು 'ನಜುಮ್-ಉಲ್ ಉಲ್ಮಾನ' ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲಿನ ಗುಚ್ಚಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪಿಯ ವಿವರಗಳು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಆದರ ಔಪಚಾರಿಕ ನಮೂನೆಯು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಆಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕರಣಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಫಿಯು ಪರ್ಷಿಯಾದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆಲಿ ಅದಿಲ್‌ಷಾ-1 ಮತ್ತು ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಅದಿಲ್‌ಷಾ-2 ಇವರುಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಬಿಜಾಪುರ ಆಸ್ಥಾನವು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಗಮಾಲಾ ಚಿತ್ರದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಸರಣಿಯು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಕೆಲವು ಚರಿತ್ರೆಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದೇ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಲೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಬಿಜಾಪುರದ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಿಕಾನೆರ್‌ನ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಸೈನ್ಯದ ಜೊತೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಬಿಕಾನೆರ್‌ನ ರಾಜ ಅನುಪಮಂಗನನ್ನು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಅದೋನಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಿಕಾನೆರ್‌ಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವು, ಅಂತಹ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯ

ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಸೆದಿರುವ 'ಧನ್ಯಶ್ರೀ ರಾಗಿನಿ' ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಕೆಳಗಿರುವ ಎರಡು ಪರ್ಷಿಯನ್ 'ರಾಗಿನಿ'ಯ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಕೆಂಪು ಸೀರೆಯ ಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಖಿಯೊಬ್ಬಳು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಲೇಪಾಕ್ಷಿ ಮಾದರಿಯ ಸಖಿ ಬಿಳುಪಾದ ಸೀರೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಆರ್ಚ್‌ಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕದ ಕಮಾನುಗಳನ್ನು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದ ಕಮಾನು ಬೀಸಣಿಗೆ ಬಾಲದ ನವಿಲನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಒಲವಿನ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಬಿಜಾಪುರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಅದಿಲ್ ಷಾ-2ನೇ ಚಿತ್ರವು 1590-95ರ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಬಿಕಾನೆರ್ ರಾಜ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರುಗಳು ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಇದರ ಸಂಯೋಜನೆಯೂ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅವನ ಹಿಂದಿರುವ ಸಹಾಯಕರುಗಳ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಳವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿರುವ ಮೋಡಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಹುಲ್ಲು, ಬಿಳುಪಾದ ಮಧ್ಯದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೋಲ್ಡ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಕೂಡ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಈ ಶಾಲೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೊಘಲ್ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ 'ಅಬುಲ್ ಹಸನ್ ಶುತ್‌ತಾ'ನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕರ ಮನೋಹರ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜನೆಯು ಕೂಡ ಮೊಘಲ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮರ ಮತ್ತು ಗಿಡಗಳು ಮೊಘಲ್ ಶೈಲಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದಕ್ಷಿಣದ ಸ್ವಾದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ.

ರಜಪೂತ ಚಿತ್ರಕಲೆ

ರಜಪೂತ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇಶೀಯವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಐಹಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ

ಭಿನ್ನತೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಜಪೂತ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ಶೈಲಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದು ಪಹಾರಿ.

ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ

ಹದಿನಾರು ಮತ್ತು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಎಂಬ ಪದ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ರಾಜಸ್ಥಾನವು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಇಂಡಸ್ ನದಿಯವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಜೋದ್‌ಪುರ, ಬಿಕಾನೆರ್ ಮತ್ತು ಜೈಸಲ್ಮೆರ್‌ಗಳಿವೆ. ಅರಾವಳಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯವರೆಗೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಾದ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇವಾರ, ಬುಂದಿ, ಜಯಪುರ, ಕಿಶನ್‌ಗಡ್ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಾಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.

ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮೊದಲು ಮೇವಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನಂತರ ಬುಂದಿಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು. ನಂತರದ ಹಂತವು ಜಯಪುರ, ಜೈಸಲ್ಮೆರ್ ಮತ್ತು ಜೋಧ್‌ಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಪಡೆಯಿತು. ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಿಶನ್‌ಗಡ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶೈಲಿ, ದೇಶೀಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮಿಂಚಿನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕೋಟ್ಟಾದ ಬೇಟೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳು ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದವು. ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಮೂಹದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವೀಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ವೈಷ್ಣವೀಯತೆಯ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಕೂಡಾ ಮಧ್ಯ ಕಾಲೀನ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹರಿಕಾರರಾದ ಅವರು ಅಧಿಕ ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟ ಕೋಟಲೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದ್ದು. ಶ್ರೀ ರಾಮ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಅವರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ರೀತಿಯ ಕಠಿಣವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಯ ರೀತಿಯ ಜೀವನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಣಯ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾದನು. ಪ್ರಣಯ

ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಒಲವನ್ನು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಗೀತ ಗೋವಿಂದ, ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಂತಹ ಕೃಷ್ಣ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೃತಿಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ರಾಧಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರ ವಿಷಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಿವರವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಗಮಾಲ, ಭಾರವಾಸ ಮತ್ತು ನಾಯಕ ಭೇದಗಳ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯದ ವಸ್ತು ವಿಷಯವು ಅತಿಶಯವಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಲಾವಣಿಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸಹ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮೊಗಲ್‌ರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡ ಆಸ್ಥಾನ ದೃಶ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ ವೈಭವದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಆಸ್ಥಾನ ಕಲಾವಿದರುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಚಿಕ್ಕದೇ ಆದರೂ ಸರಿ, ಕಲಾ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು, ಈ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮೊಗಲ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘನತೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸತ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸ್ಥೂಲ ರೇಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯ ಪೂರ್ಣ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಆಕರ್ಷಕ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ದೃಶ್ಯಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳ ಪ್ರಾಂತೀಯ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಂತರ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಅದ್ಭುತ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದಿಂದ ಅರಳಿತು. ಈ ಕಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಜಪೂತ ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದರೂ, ಮೊಗಲ್ ಆಸ್ಥಾನ ಕಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೂ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ರಜಪೂತರು ಪರಕೀಯರಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾವಿದರು ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೃಢ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಾತ್ಮಕ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸತ್ಯಯುತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಆನಂದ, ಪ್ರಣಯ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಪಂಡಿತ ಪಾಮರರಿಬ್ಬರ ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನ ತುಂಬಾಟದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು, ರಾಧಾನ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಮೈ ಮರೆಯುವ ಪ್ರೀತಿ, ಭಕ್ತಿ

ಮತ್ತು ಶೌರ್ಯದ ದಂತಕತೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ಈ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಬಣ್ಣಗಳು, ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರಗೊಂಡ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಮಟ್ಟದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿದರು.

ಮೇವಾರ್

ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೇವಾರರ ಕೊಡುಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ. ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಲಾವಿದರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಸಹ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಶೈಲಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಕಲೆಯು ಮೊಗಲ್ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಯಾವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಚೌರ ಪಾಂಚಾಶಿಕ ಸರಣಿಯು ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಶೈಲಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು ಇವುಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರಗಳ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಉಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಸಮೃದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಹಿಂದೂ ಆಸ್ಥಾನ ಕಲೆಯಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಹುಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಮೇವಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿರುತ್ತದೆ.

ಚೌರ ಪಂಚಶಿಕವು ರಜಪೂತರ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೆಚ್ಚಿನ ವಸ್ತು ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಕವಿ ತನ್ನ ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸುವುದು ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಪ್ರಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತೀಯ ಜೈನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಶೈಲಿಯ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮಧ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಶೈಲಿಯ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬಣ್ಣಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿದ್ದು, ಪ್ರಮಾಣಗಳು ವಿರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿರುವುದನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿವೆ. ಕಪ್ಪು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಾಯಕಿ ಚಂಪಾವತಿಯು ತನ್ನ ಜಡೆಯನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಪುರುಷನು ಚೋಪಿ, ಮಸ್ಕಿನ್ ಕೋಟು, ಚೂಡಿದಾರ, ಪೈಚಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಚೂಪಾಗಿರುವ ಪೂಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ಈ ರೀತಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಹಲವಾರು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ

ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಮೊಗಲರು ಈ ಪ್ಯಾಷನ್‌ನನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೋ ಅಥವಾ ಮೊಗಲ್‌ರ ಮುಂಚಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಅವರದಿಗೊಂದರೋ ಎನ್ನುವುದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣ ಸಿಗುವ ಚೌಕಗಳುಳ್ಳ ಬೆಡ್‌ರೀಜ್ ಒಂದು ಅಪ್ಪಟ ಮೇವಾರ್ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೇವಾರದ ನಾಥಾದ್ವಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವೈಷ್ಣವೀಯತೆಯ ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯ ಪಂಥ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶೈಲಿಯು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅವನತಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು.

ಬುಂದಿ

ಬುಂದಿ ಹಾಗೂ ಕೋಟಾದ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲದ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಾಣದು, ಏಕೆಂದರೆ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಎರಡನೆ ಹಂತದವರೆಗೂ ಬುಂದಿ ಕೋಟಾದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಕಾಲದ ನಂತರದಿಂದ ಬುಂದಿ ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಜ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳು ಬೆಟ್ಟ, ದಟ್ಟ ಕಾಡು, ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು, ಕಮಲದ ಸರೋವರ, ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೋಹರ ಭೂದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದೆ. ರಾಗಮಾಲ ಚಿತ್ರ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬುಂದಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ (1625-1640) ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಭೈರವಿ ರಾಗಿನ ಈ ಸರಣಿಯು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಗುಡಿಯೊಳಗಿನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಗುಡಿಯ ಎದುರು ಇರುವ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಾಗೂ ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಆಕೆಯ ದುಂಡನೆಯಗಲ್ಲ, ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಇತರ ರೂಪರೇಖೆಗಳು, ಕಡು ಬಣ್ಣಗಳ ಬಳಕೆ ಮೇವಾರ್ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದರೆ, ಸುತ್ತಲಿನ ಗಿಡ, ಕೊಳದಲ್ಲಿನ ಕಮಲ ಬುಂದಿ ಭೂದೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬುಂದಿ ಶೈಲಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳು ಹೊರ ಬಂದವು. ಮಾನವ ರೂಪಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಚಿತ್ರಸಲಾದ ಬಹುಪಾಲು ಮಾನವರು ಕಂದು ಬಣ್ಣದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ತಳುವಾದ ಸೊಂಟ ಉದ್ದವಾದ ಮೂಗು ಹಾಗೂ ಬಾದಾಮಿ ಆಕಾರದ ಕಣ್ಣಿನ ಹೆಂಗಸರು, ದಾವಣಿ, ಕುಪ್ಪಸ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದರೆ

ಗಂಡಸರು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಶೈಲಿಯ ಕೋಟು (ಉದ್ದನೆಯ ಹಾಗೂ ಪಾರದರ್ಶಕ) ಹಾಗೂ ಚೂಡಿದಾರ ಪೈಜಾಮಗಳನ್ನು, ಅದಲ್ಲದೆ ಮೊಗಲರ ಶೈಲಿಯ ಪುಕ್ಕಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಪೇಟವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಂಗಸರು ಹಾಗೂ ಗಂಡಸರಬ್ಬರೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಕುಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರ, ಗುಂಡಾಗಿರುವ ಗುಡಾರ ಹಾಗೂ ಒಳಕೋಣೆಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಬಾಗಿಲು ಹಾಗೂ ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಲಾದ ಕರ್ಟನ್ಗಳನ್ನು ಸುರುಳಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಅಂಶವೆಂದರೆ 1675-1680ರ ನಡುವೆ ಆಯೋಜಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಗೆರೆಗಳು, ಇವು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅಕ್ಷರಣ ಕಾಲದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಶೈಲಿಯು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮೇವಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಶೈಲಿಯು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡದ ಮುಂದಿನ ದೃಶ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬುಂದಿನ ಪ್ರೌಢ ಕಾಲದ ಚಿತ್ರಗಳು ದಖಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತೋಟ, ಕಾರಂಜಿಗಳು, ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದ ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದುವರೆಗೂ ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದ 'ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ'ದ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಪ್ರೌಢತೆಯ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಹಾವನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಕೃಷ್ಣ'ನ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕೆಲಸಗಾರರ ಗುಂಪೊಂದು ಚಿತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಕೆಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಳಿಂಗನ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ನಾಗ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಾಗನ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮುಖ್ಯ ಅಶಯವನ್ನು ಒಂದು ಮರದ ಸುತ್ತವಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳ ಗುಂಪು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಂದರ ಮುಂದೆ ಆಸೀರಾದ ಗುಂಪೊಂದಿದೆ. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಕೆಯರು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಂಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಮುಖದ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಕಾರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಮೃದುವಾದ, ದುಂಡನೆಯ ಕೆನ್ನೆಗಳ, ಬಾದಾಮಿ ಆಕಾರದ ಕಣ್ಣುಗಳು

ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿದ ತುಟಿಗಳುಳ್ಳ ಬಾಯಿಗಳು, ರಾಗಿಣಿಯು ಬುಂದಿ ಶೈಲಿಯ ಉತ್ತುಂಗದ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಕೃಷ್ಣನು ಕಡುನೀಲಿ ವರ್ಣದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಲಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ, ಕಮಲದ ಕೊಳ ಬುಂದಿ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

'ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರೇಮಿಗಳು' ಎಂಬ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಾಕಾರನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೋಹನ 1689. ಈ ಚಿತ್ರವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಜರತಾರಿ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ರೇಶ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಆಕೃತಿಗಳು ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಮರ ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಹೂಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ಕಾಡಿನ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಉಷ್ಣ ವಲಯದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶಾಂತ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೊಳೆಯುವ ಹಳದಿ ಲಂಕೆವನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಾಗೂ ಪೇಟದ ಬಣ್ಣಗಳು ತಂಪಾದ ಹಸಿರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖಗಳು ಕೆಂಪು ಹಾಗೂ ಕಂದು ಬಣ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುಂದಿ ಶೈಲಿಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಮುಖಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದವಾಗಿ ಮುಖದ ಬಣ್ಣ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣವಾದವು. ಕಡು ನೀಲಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳ ಬಿಳಿಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಲಿಕೃತವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಛಾಯೆಗಳಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳು ಭೂ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ, ನೀಲಿ, ಬಿಳಿ ಬೂದಿ ಹಾಗೂ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಮೋಡಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಕೋಮಲವಾದ, ನಾಜೂಕಾದ ಚಂದದೊಡನೆ ದೃಢವಾದ ಹೊರ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ, ಆನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಬುಂದಿ ಕಲಾವಿದನಿಗಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಕಲಾತ್ಮಕತೆ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ರಾಗಮಾಲಾ, ಭಾರಾಮಾಸ ಹಾಗೂ ರಾಸಕ್ರೀಡೆ. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣದ ಜನರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರ. 'ಗೋಧೂಳಿಯ ಸಮಯ'ವೆಂಬ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋವುಗಳನ್ನು

ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಗೋಪಿಕೆಯರು ಅವನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕೈ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗೋಕುಲದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವಾಗ ಕೇಳಿಸುವ ಅದರ ಕಾಲಿನ ಸದ್ದು, ಗೆಜ್ಜೆಯ ಕಿಂಕಣ ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸುವಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಕಾಶದ ತುಂಬ ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಮೋಡಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳು ಹೊರಬಂದು ಈ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಕೃಗದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶೈಲಿಯು ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಹಲವಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಅವನತಿಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಬುಂದಿ ಅರಮನೆಯ ಚಿತ್ರ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಲಂಕಾರವೆಂದೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ, ಬೇಟೆ ದೃಶ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅರಮನೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವೆ.

ಜೈಪುರ

ಜೈಪುರವು ಮೊಗಲರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯ ಕೆಳಗೆ ಬಂದ ಮೊದಲ ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ರಾಜ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ರಾಜರು ಮೊಗಲ್ ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ದೆಹಲಿ ಹಾಗೂ ಅಂಬರ್‌ಗಳ ನಡುವೆ ದೃಢವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕಗಳಿದ್ದವು. ಅಂಬರ್ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಸ್ಥಳಿಕ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ, ಮನೋಹರವಾದ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾದ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಕಿಟಕಿಗಳು, ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಗೋಡೆಗಳು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮೊಗಲರ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಸ್ಥಳವಾದ ಪಥೇಪುರ ಹಾಗೂ ಸಿಕ್ರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದವು. ಆದರೆ ಮೊಗಲರ ಪ್ರಭಾವ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು. ಜೈಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕಲಾವಿದರ ಗುಂಪೊಂದು ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ರಾಜರ ಚಿತ್ರಗಳು, ಅವರ ವೈಭವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ನಿಜವಾದ ಜೈಪುರ ಶೈಲಿ ಮೂಡಿಬಂತು. ರಾಜ ಪ್ರತಾಪ ಸಿಂಗನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವಿಷಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಲವಾರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು.

'ವ್ಯಕ್ತಾಕಾರದ ನೃತ್ಯ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು 'ಪ್ರೇಮ ಸಾಗರ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಶರದೃತುವಿನ ನಿಚ್ಚಳ ಆಕಾಶದ ತುಂಬ ಚಂದ್ರ, ತಂಪಾದ ಬೆಳಕು ಗೋಪಿಕೆಯನ್ನು

KARNATAKA'S CONTRIBUTION TO INDIAN BHAKTI MOVEMENT

To day we have assembled here to know about the contribution of 'Bhakti' movement in India to uplift the common man's life. With a particular reference with Karnataka's contribution in this regards. Now this simhavalokana is essential, to introspect ourselves, and get ourselves corrected. Because this is a period when brutal energies are let loose, personal ego has reached its zenith and corrupt life - style has become so common as to strengthen the evil forces to rule the roost. It is therefore, we consider it to be absolutely necessary to gauge the correct meaning and highlight the importance of the community sentiments and healthy relationships.

'Bhakti' is a devotional, reverential attitude towards a thing or person or deity, springing from an awareness (knowledge) of benevolent virtues only arouses or leads to Bhakti. Hence fear cannot be the basis of Bhakti. Fear repels. Bhakti attracts.

Bhakti is essentially an emotional approach to God (Bhakti is love supreme towards God, says Narada). Intense love and devotion differentiate it from other approach like Jnana and Karma Primitive religions began in early mans sense of fear towards natures forces and in this attempt to invoke their blessing through incantations, prayers, sacrifices and magical rite. Devotion or total surrender to Gods to God is a primitive instinct in man and it is no wonder that Bhakti as observed by scholars, "starts with origin of man and continues to flourish as long as man looks for a man who is more divine than God, because he finds God humane than man" (i. Pandurangrao). Hence Bhakti Movement is having mass appeal. To quote few examples Vidyapathi, Chandidas, Nilakantha Mukhyopadhyaya, Ramaprasad and Kamalakanta have composed songs, which were popular in Bengal, and are a part of Bengali's rural life even now. The Baul's Songs which were in folk style are sung even now by wandering singers in

We bring on readers the text of the lecture delivered by Prof. Vasant Kushtagi on Karnataka's Contribution to Indian Bhakti Movement at Bhakti Sangam a two day festival of lectures and Music held by the Mysore Association on 27th and 28th October, 2001, as a part of its Platinum Jubilee Celebrations. Prof. Vasant Kushtagi who has retired as the principal of N.V. College, Gulbarga has conducted extensive research as 'Dasa Sahitya' and has many publication to his credit.

Bengal. The Abhangs are sung in every village of Maharashtra. The Tevarams composed by Shiva Saints in Tamil Nadu are sung in Shiva Temple during worship. Swara Vachana Haridasara Hadugalu are sung in Karnataka during worship and also in common platforms. This is just to emphasize that the Bhakti Movements reached the common man during their periods, but yet they continue to be part of the social life of the people. As Berton Stein correctly observes that, "the central character of Bhakti Movement, in Textual Terms is its openness, its universal appeal without regard to caste" (social mobility and medieval South Indian Hindu Sects) Ranade similarly observe that: the entire tenor of the mysticism of middle age is for practical upliftment of humanity (pathway to God in Marathi literature). This Bhakti movements are not particular to medieval and modern times, nor did they originate during these periods. And no Bhakti movement even ventured to start new religion. The goal of all movements was to simplify and purify Hinduism from within and to revitalise the Hindu Society.

In this context the contributions of Karnataka are more significant and remarkable with a special reference to Shiva Sharanas and Haridasas Movement in Bhakti. Hence the

● Prof. Vasant Kushtagi

Karnataka in 12th century A.D. to 18th century A.D. has occupied a prime place in the history of Bhakti Movement in India. Especially during the period of 12th century an epoch making social and religious revolution had taken place. This period is not only important to Karnataka but also for the whole of Indian social history, as it has addressed to the elemental problems of religious doctrine, mundane ways of living and the creative literature. It was during the period that the Shamas - the devotees of Lords Shiva - made a wonderful gift to the human civilization by revolutionising the human thought and expression, ideals and actions. The literature, their own creation and medium used by the Shamas to express their esoteric and mundane experience gave a new turn to the Veershaiv religion, which occupies a prime place in the Indian Darshana and Shastras. The Shama Literature has, therefore, not only given a sublimated position to Veersaiva religion but has also broken a new ground in the Kannada Literature in content and diction.

The prominent aspiration for Shamas was to free the fellow human beings from the obstinate hold of degraded values, domination of exploitative priesthood and take dogmas. Though they created an independent religious frame work for the individuals' spiritual cleansing, their prime goal was to bring about social equality, to uphold individual dignity, and fundamental right, to lay emphasis on logical and rational thinking, to inculcate honest labour and motivate people to share the goods and the services earned by them through Kayak with the fellow beings.

There was a happy blending of both worldly mystic experiences in their renaissance movement. The outpouring of the Shama experience has found expression in the new literary style i.e. Jacanas, which became a medium, shows the ways of rooting out the darker side of hierarchy of caste from the grass root

level entrenched the extent social system of those times. Kayak and Dasoha concepts, that the movements carved out, gave an appreciate direction in the areas of work and distribution of goods and services as also for external and internal cleansing process. The work and distribution system evolved in the process gave to the people the precious life-formulate; became a good staff in their hands to depend on common weal "Kayakave Kailash" (work is worship) has become an important aphorism enshrined in the Vachana Literature to be followed by the entire mankind. Jacanas were like the constitutional laws purporting appreciable and acceptable social- religious dimensions.

To support this statement, if we go into deep history of Sharna Movement, there we come across that the Harikar of this movement Basava has created an atmosphere, which helped women to evolve intellectually and spiritually. Stridhrama said "woman is not Maya; she is God herself" There were instances that men were guided by their wives in their spiritual path. Muktayakka was an intellectual who could argue about Dvaita and Advaita with the great Mystic Allama. Akka Mahadevi, was bold enough to forsake her royal husband when he became a stumbling block in her pursuit of divinity. For her God Channamallikarjuna was her real husband and nobody else (Sharna Sati and Linga pati). Women who pursued such profession as spinning, making pancakes, rice pounding, dance have expressed themselves, through their simple compositions. Sule Sankavve, a fallen women has written one Vachana using Niralajjeshwar (purporting Shamelessness) as her Ankit, which itself is highly suggestive. Equally interesting is Kallavve, wife of an un-touchable, who has written a few Vachanas here she has made effective social criticism of her time.

It is needles to say that Sharna Bhakti Movement has recognized the dignity of women in the society and rightly pointed out that the soul has no sex. Devar Dashnayya has said "the breast and long

hair appear it is women; if beard and moustache appear it is man; it is all the while the same soul moves with in; It means Vachana / Sharna movement has removed the hierarchy of gender and made the spiritual path opened to all i.e. for even women. This view can be seen in another well known Vachana of Devar Dashnayya a senior most Vachanakar. "Suppose you cut a tall bamboo in two make the bottom piece a women the piece a man rub them together till they kindle; tell me now, the fire that is born. is it male or female, O Ramanatha".

Basavanna a leading light of this Sharana Bhakti movement was admired and respected by his women contemporaries. Akka Mahadevi considered him as her father and teacher. He was her spiritual model also. Despite this high reverence, she criticized him, for instance, for making his house a place of exhibition of devotion. She had no blind allegiance to the Veersaivism. For instance Veersaivism holds Guru, Linga, Jangam in equal esteem. Akka refuses to give equal status to the deviant Jangams. In this context I can quote here her one Vachana:

One can surrender to worship Linga; but
One should not give in every thing to,
surrender,
Worship a Jangama, O father,
They may speak, sing but can't live their
words of Father!
God Channamallikarjuna
Thy devotees wouldn't live their words
of father"

In short the contempt and fear which determined the attitude of the Dharma Shastra towards women is nearly absent in the Vachanas on the contrary this movement upholds the dignity of women. Female body was no more curse or hindrance to achieve spiritual heights. The conviction of the movement that men and women are essentially equal formed base of other gender related changes. The newly emerging sense of equality brought itself awareness and confidence in women. This upholds the concept of Ardhanariswara. The following Vachana of Sidhrama will

summarize the attitude of the Sharana Bhakti movement towards women; "A woman is not just a female; A woman is not a demon either; but a Woman is really the eminent Lord Kpilasidha Mallikarjuna"

For most important contribution of Sharana Bhakti Movement was economic thought and action. Which is unique of its kind. According to the movement, work is not meant merely to be a tool to produce and hoard wealth, but to purify the person engaged in earning by resorting to two important talks, one, to be committedly engaged Kayaka and deeply involved in Dasoha or sharing of the earnings with have-nots. Hoarding is abhorred and saving for the future is repugnant.

For Sharanas the human body has been sacred (Prasad Kaya, the blessed and a boon to human being given by God) and the temple of God. Regarding this Basavanna the leader of the Sharnas and Bhakti Movement states:

"The rich, will make temple for Shiva
What shall I, a poor man do?
My legs are pillars, the body the Shrine,
The head a cupola of gold
Listen, o Lord of the meeting rivers,
Things standing fall
But the moving ever shall stay"

Channabasavanna known for his wisdom (Jnana) states in very clear and critical terms to describable the body and the mind as sacred ones, of course if they are dedicated un to the lord. The most enlightened and highly respected a realized soul, the Saint (Sharna) Allamprabhu considers that it is futile to go to the temple while the body itself is the temple. In his own words we can understand him better;

"When the body itself is the temple of God

Why ask for a temple else?
When the breath itself has become
the Linga
Why ask for a Linga else?
It is not for lips to tell,
It is not for ears to here,
O Guhesvara, if you should turn into
a stone,
what should I be?"

(to be continued)

'ನಂದಿನಿ' ಮತ್ತು 'ಧವಳ' ಕಥಾ ಗುಚ್ಛಗಳು

• ಮೇಧಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ

'ಮಾಸ್ತಿ ಕನ್ನಡದ ಆಸ್ತಿ' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನೆ ಮನೆಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಿರಿಯ ಪರಮಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸಿದೆ. ಈ ಮರದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆನೀಡಿದ ಬೆಳಕು ತಾಯಿ ಎರೆದ ನೀರು, ಪತಿಯಿಂದ ದೊರೆತ ಸತ್ಯಗಳಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮರ ಚಿಗುರಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅದೇ ಶ್ರೀಮತಿ ನಳಿನಾ ರಾಘವನ್‌ರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ 'ನಂದಿನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು' 'ಧವಳ ನಾಲ್ಕು ನೀಳ್ತೆಗಳು' ಎನ್ನುವ ಎರಡು ಕಥಾಗುಚ್ಛಗಳು ಇವರ ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳೇ ಕಥಾ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರ ಸರಳ ಭಾಷೆ, ನೇರ ಮಾತು, ಕುತೂಹಲಕರಳುವ ತಂತ್ರ, ಕಥೆಗೆ ಕಳೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ.

'ನಂದಿನಿ' ನಂದಿನಿಗೆ ಅರಿತಿನ, ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ, ಹೂಮುಡಿಸಿ, ರೇಶ್ಮೆ ಸೀರೆ ಹೊದಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುವುದು, ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನೋಡಿದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆತ್ತ ಮಗಳ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ತರಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ವಾಪಸ್ಸು ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಾಗ ನಿಂತಿದ್ದು ಸಾಕಿದ ಹಸು ಎಂದು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸು ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಂದಿನಿ ಸಾಕಿದವರನ್ನು ಅಲುಗಲಾರದೆ ಬಂದದ್ದು. ಅಬ್ಬಾ! ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಯಾದರೂ ಎಂತಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಸೆಳೆತ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೊಂದು ವಿಷ್ಣುಯಕಾರಿ ಕಥೆ.

'ದತ್ತು' ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ದತ್ತು ಕೊಡುವ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆ ಕಾಲಿನ ಕಸ. ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ತಾಯಿಯ ನೋವಿನ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಅರಿತು ಆಕೆಗೆ ಒಂದಿನಿಕೂ ನೋವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ತನ್ನ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಾಗಿ ಕಥೆಯ ತಿರುವನ್ನೇ ಬದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಶೋಷಣಾ ಮುಕ್ತಳನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

'ಸೂತ್ರಕೃತ್ ಗಾಳಿಪಟ' ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿ ಗೆಳೆಯನ ಸಂಸಾರದ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಿಂತ. ತನ್ನದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆಳೆಯನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ವಿಶ್ವಂಭರನ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ಕಿತ್ತೊಗೆದರು. 'ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು?' ಅಂತ ಯೋಚಿಸುವವರಿಗೆ ಅವನ ಅನ್ನವನ್ನೇ ತಿಂದು

ಬದುಕಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವುದು ಸುಲಭ ಆದರೆ ಜೋಡಿಸುವುದು ಎಂತಹ ಕಠಿಣ ಕೆಲಸ.

'ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ' ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದ ನಟಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊಸುಗಳು ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಆಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನರ್ಸು ಬಡಮಹಿಳೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊಸನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಳು. ಆ ಬಡ ಮಹಿಳೆಯ ಗಂಡನೂ ಸತ್ತು ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯಿಂದ ಬಾಳಬಹುದಾದವನು ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸತ್ತ. ಇವಳಿಗೆ ದಕ್ಕದ್ದು ಅವರಿಗೂ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾದದ್ದು ಅರಳುವ ವೊದಲೇ ಮುರುಟಿಕೊಂಡಿತು. 'ತಾನೊಂದು ಬಗೆದರೆ ದೈವವೊಂದು' ಬರೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಅಂತರಾ' 'ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕಾಲ ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ'. ಸೌದಾಮಿನಿ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಹೊಸಕರಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವರ್ತಿಸಿದ ದರ್ಪದ ರೀತಿ. ಈಗ ತಾನು ಅತ್ತೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಸೊಸೆಯ ವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅತ್ತೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಮುಜುಗರವನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರಲು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯ ಮೆಚ್ಚಿ ತಕ್ಕದ್ದು.

'ಕರಿಯನ ತಿಥಿ' ಕರಿಯ ಅಪ್ಪ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಮಾವನಂತಿರದೆ ಅಪ್ಪನಂತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮೂರ್ತಿ ಯಾಗಿದ್ದ. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದೊರೆತಿದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಗಂಡ ಕರಿಯನನ್ನು ಕೇವಲ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯದ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅವನ ಜೀವನವನ್ನು ತಿದ್ದಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸಾವಿನ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದಲೂ ಪಾರು ಮಾಡಿದಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕರಿಯನದೇ ತಿಥಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಚೆನ್ನಿಯಂತಹ ಹೆಣ್ಣು, ಮಾದನಂತಹ ಪುರುಷರು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಾಳು ಬಂಗಾರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

'ಅಯ್ಯಾ' ನಟರಾಜ ದುಡ್ಡಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನಾಗಿ ತಾನು ರೋಗಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಆತ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಅಯ್ಯನಂತಹ ಸುಮನಸ್ಕರಿಂದ ನಟರಾಜನ ಜೀವನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ

ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಈಡೇರಿತು. ಅವನ ಜೀವನ ಸಫಲವಾಯಿತು. 'ಮರಳಿಗೊಡಿಗೆ' ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯವಳನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾದರೂ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಒಲವು ಮಾಸಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಮಾಯೆ, ಅಬ್ಬ ಅಜ್ಜಿಯರ ಪ್ರೀತಿ ಅವನನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಭಾರತವೆಂದರೆ ಮೊಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಮೆರಿಕದ ಹೆಣ್ಣು ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಪರಿವರ್ತಿತಳಾದಳು. ವಿದೇಶಿಯರಿಗೆ ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ತಾತ್ಪಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಸೋತು ಗೆದ್ದವಳು' ಒಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಗಳ ಚಿತ್ರಣ, ನಂಜನಂತಹ ಗಂಡಸರಿಂದಲೇ ಅಕ್ಕಮೃನಂತಹ ಮೆದು ಸ್ವಭಾವದವಳ ಬಾಳು ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಯಿತು. ಮಗನು ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ, ತಾಯಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಬಾಳಿ ತಾಯಿಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದ. ಅಕ್ಕಮೃ ಮೊದಲು ಶೋತಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಅವಳ ಜೀವನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಈಡೇರಿ ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಸುವರ್ಣನಂತಹ ಮಹಿಳೆಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅಕ್ಕಮೃನ್ನ ಬಾಳು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

'ಕಾಂತ ಸಂಮಿತ' ಆಫೀಸಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯದೆ ಇಲ್ಲದ ಆಡಂಬರ ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ. ಕಥಾ ನಾಯಕ ಅದು ಮುಜುಗರವೆನಿಸಿ ಇಲ್ಲದ ಸೋಗು ಹಾಕದೆ ಗಿರಿಜೆಯು ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರುಹಿದ್ದರಿಂದ ಸುರೇಶನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ಗಿರಿಜೆಯ ಸರಳ ಮಾತಿನಿಂದ ವೇತನವು ಹೆಚ್ಚಿ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆಯಿತು. ವಾತಾವರಣ ನೈಜವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

'ಧವಳ' ಧವಳ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರು ಗಂಡಿನದೊ ಹೆಣ್ಣಿನದೊ ಎಂದು ಕುತೂಹಲ ಕರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದ ಕಲೆಯ ಮದದಿಂದ, ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಕಲೆಗೆ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆತನ ಕಲಾ ಪ್ರೇಮಿ ಧವಳವೆಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದಳು. ಆತನು

ಎಡವುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚುಟ್ಟು ಮಾತಿನಿಂದ ಹೊಡೆದಿದ್ದು ಸ್ವತಃ ಹೊಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ತಂದು, ಅವನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿದ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳಗಲು ಕಾರಣವಾದಳು. ಒಂದೇ ಅಭಿರುಚಿಯ ಎರಡು ಹೃದಯಗಳ ಮಿಲನವಾಯಿತು. ಕಥೆ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ.

'ದೀಕ್ಷೆ' ಬಡತನದ ಬೆಲೆಯಿಂದ ಬೆಂದು ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ? ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದು ಮಾನ್ಯವೇ? ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಂಸಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಭಾಯಿಸಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಪರಿಪಕ್ವವಾದಾಗ ಸನ್ಯಾಸ ಮಾನ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಎಂಬುದಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಶೈಲಾ ಪರಿಣಯ' 'ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ನೋಡು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ನೋಡು' ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಒಂದು ಮದುವೆ ನೆರವೇರಬೇಕಾದರೆ ನೂರಾರು ಅಡೆತಡೆಗಳು ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸರಿ, ತಪ್ಪು ವಿವೇಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿ, ಹುಡುಗನನ್ನು ದೂಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮದುವೆಯೇ ನಿಂತು ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶೈಲಾಳ ವಿವೇಕ ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದುದರಿಂದ ಎರಡು ಜೀವ ಒಂದಾಗುವಂತಾಯಿತು. ದುಷ್ಕರಿಣಾಮವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿತು. ಶೈಲಾಳಂತಹ ವಿವೇಕಿಗಳಿದ್ದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ವೆಂಬ ಚಿಂತನೆ ಎಷ್ಟು ಹಿತಕರವಾಗಿದೆ.

'ಜಾಗ್ರತ-ಇಲ್ಲಿ-ಹೊರಡಿ!' ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ 13 ಎಂದರೆ ಅಶುಭವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಘಟನೆ 13 ತಾರೀಖಿನವೇ ಇವೆ. ಈ ಘಟನೆಯ ವಿವರಣೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿತು ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಎಲ್ಲರೂ 13ನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರೇ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಂದು ವಿಮಾನದ ಪ್ರಯಾಣವು ತಾಂತ್ರಿಕ ತೊಂದರೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಬೇರೆ ಖಾಸಗಿ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅದು 15 ಜನರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಹ್ವಾನಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಹತ್ತು ಜನ, ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರು ಮೂರು ಜನ, ಹೀಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದು, ಹದಿಮೂರು ಜನ. ವಿಮಾನ ಹಾರಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಪಘಾತಕ್ಕೀಡಾಯಿತು.

ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ಟಿಕೆಟಿನ ಹಣ ಪಡೆದು ವಾಪಸ್ಸಾದವರು ಕೆಲವರು ನಿಂತವರು, ನಿಂತರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದರು ವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಧಿ ಈ ಜನರಿಗೆ 'ಜಾಗ್ರತ' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿತು. 'ನಿಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿತು. 'ಹೊರಡಿ' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿತು.

ಈ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ ಜನರು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು. ವಿಧಿ ನಿಯಮದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹದಿಮೂರು ತಾರೀಖು ಜೀವವ್ಯಥದವರಿಗೆ ಶುಭವಾಯಿತು. ಜೀವ ಹೋದವರಿಗೆ ಅಶುಭವಾಯಿತು. ಅದ್ದರಿಂದ

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ

(ಪುಟ 7 ರಿಂದ)

'ಬಾನಿ ತಾನಿ ರಾಧಳಾಗಿ' ಭಾವಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಗಲ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೋಧಾಪೂರವಾಗಿ ನಿಂತ ಸಣ್ಣ ಗಿದ್ದು, ಮೇಲೆ ಕಮಲದ ಅಥವಾ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ವಕ್ರರೇಖೆಯಿದೆ. ರಾಧಾಳ ಮುಖ, ಹುಬ್ಬಿನ ಎತ್ತರದ ತಿರುವು, ಉದ್ದನೆಯ ಮೂಗು, ಅಂದವಾದ ಕಿವಿ, ಮುಂಗುರುಳು, ತೆಳುವಾದ ತುಟಿ ಹಾಗೂ ತೀಡಿದ ಗಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣನ ತೀಡಿದ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವನ ತಿಳಿಗಲಿ ಮುಖದ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಅವನ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣದ ಪೇಟ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಕೋಟಾ

ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತವು ಕೋಟಾದ ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯ ಭಾವೋದ್ರೇಕದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕೋಟಾದ ರಾಜ ಉಮ್ಮಿಡ್ ಸಿಂಗನೇಂಬುವನು ರಾಜ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಜಾಲಿಮ್ ಸಿಂಗ್ ಕೈಗೊಂಬೆ ಯಾಗಿದ್ದು, ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದು ಗಿನಿಂದ ಈತ ತನ್ನ ಸಮಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇಟೆ ಯಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದ, ಕೋಟಾದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೇಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿಯಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿ ಸುವುದಲ್ಲದೆ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾದ ನರಿ ಬೇಟೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅರಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರೂ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೃಪೆ : ಎನ್. ಮರಿತಾಮಾಚಾರ್‌ರವರ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಯಾವುದೇ ತಾರೀಖು ಅಶುಭವಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ಆಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆಗದಿರುವುದನ್ನು ಬಯಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡೂ 'ಕಥಾ ಗುಚ್ಛಗಳು' ಮನ ಮಿಡಿಯುವಂತೆ, ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಲೇಖಕಿಯಿಂದ ಹೀಗೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬರಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸೋಣ.

1

MATRIMONIAL

Alliance invited for Kannada Smartha Brahmin girl 26 years, 5-4", Lohitasa gotra, Kanya Rashi, Uttara Nakshatra; B.Sc, P.G.D. Computer programmer from St. Xavier Mumbai Smart, good looking

Requirement - Good looking well qualified and well settled boy.

Contact : Shri Vidya shankar
Phone No. 022 524 17 32 e-mail :
varble@yahoo.com or Nesaru Box
No. 6

Alliance invited to Marathi Speaking Desastwa Brahmin boy 30 yrs. 5.11" Bharani Nakshatra, Kaushika Gothra, Mesha Rashi, B.Com., MBA employed in Muscat as Sales Executive.

Requirement - Tall, Beautiful, Well qualified

Contact Sashikala P.No. 5221660]

Alliance invited for Kannada Smartha bramhin boy 28. 5.9", Haritsa gotra Shrivana Nakshatra. Having Software Consultancy & Manufacturing business with the turnover of 80 lacs.

Looking for Enterprize graduate. Well qualified. Contact Mr. Swamy 022 - 6327373, 9821154453 or 0821-544537.

Email: nns74@yahoo.com

8.12 Vishka Apartments
Newhint Road, Andheri (W),
Opp Lotus Petrol Pump,
Mumbai-400 053.

ಪ್ರಸಾದ ಗುಣವುಳ್ಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗದ್ಯ ಸಂಕಲನ

ಮನಸ್ಸು, ಕಾಲ, ಇತ್ಯಾದಿ...
ಎಚ್. ರಮೇಶ ಕದಿಲಾಯ
ಕೈಂಕರ್ಷಿ ಪ್ರಕಾಶ
ಪೇರಮುಗೇರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ
ಪುಟ 176 ಬೆಲೆ ರೂ. 80

'ಮನಸ್ಸು, ಕಾಲ, ಇತ್ಯಾದಿ...' ಎಚ್. ರಮೇಶ ಕದಿಲಾಯ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿ 'ಪದ್ಯಂವದ್ಯಂ ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ' ಎಂಬ ಕವಿವಾಣಿಗೆ ಈ ಕೃತಿ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಐವತ್ತೊಂದು ಪ್ರಬಂಧಗಳಿವೆ. 'ಮನಸ್ಸು, ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲೂ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅತಿಯಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಳದ ಅಳವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಕಾಲದೊಳಗಿರುವ ಕಾಲ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿರುವ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯೋಚನೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಥವಾ ಯೋಜನೆಗಳೇ ಭಯದಲ್ಲೂ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಗಾಢವೂ ನಿಗೂಢವೂ ಆಗುತ್ತದೆ'. ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಲೇಖಕರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಭಿನ್ನ ಪರಿಯ ಗದ್ಯ ಸಂಕಲನ. ಕದಿಲಾಯ ಅವರು ಈ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ವಸೂಲುವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ಅವರು ತೋರುವ ಗದ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ; ಅದು ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದುದು. ಈ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯಿದೆ. ಅವರ ಚಿಂತನೆಗೆ ವಿಷಯದ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಅಮೂರ್ತವೂ ಆದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಲಲಿತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಸಂವಹನಗೊಳಿಸುವ ಕಲೆ ಕದಿಲಾಯ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ನಡವಳಿಕೆಯೇ ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು. ಇದೇ ಎಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಲೇಖಕರು 'ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಬಯಸುವುದು. ಅದು ಸಿಗದಾಗ ನಿರಾಸೆಗೊಳಗಾಗುವುದು, ಆಕ್ಷೇಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಬರೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವಲ್ಲ. ಇದು ತಾನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಆವರಣ. ಒಂದು ಬೆಂಕಿ! ಬದುಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೂ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವಿರಿಸಿಕೊಂಡವರಿಂದ ಏನನ್ನಾದರೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಬದುಕು ಇಂಥ ಆಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಒಂದು ಗಂಟು ಮತ್ತು ಆ ಗಂಟಿನ ಭಾರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು ಒಂದು ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಒಗಟು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಇಂಥ ಗಂಟೊಂದು ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿಡೆಯುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ! ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಮರಗಿಡ

ಹೂಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ' ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಹಂಕಾರ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅಪನಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದು ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಬರೀ ಇರುವೆಗಳಂತೆ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ದುಃಖ, ಸಂಕಟ, ನೋವುಗಳೆಲ್ಲ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು! ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಾತ್ರ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಎನಗೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸ ಎನ್ನುವ ಆಕ್ಷೇಪ ನಾವು ಎತ್ತಲಾರವೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇರುವ ಬದುಕನ್ನು ಅದು ಇರುವಂತೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಬದುಕು ನಿಂತ ನೀರಾಗಬಾರದು. ಅದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಅರಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ನಾವು ಜಗತ್ತಿಗೆ, ಬದುಕಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೋ, ಬದುಕಿಗೋ ನಮ್ಮ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಸಣ್ಣದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಿರಿ ಕಿರಿ ಅನುಭವದರಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಸ್ಸೀಮರು. ನಮ್ಮ ಚಿಂತೆಗೆ ಆತಂಕಗಳಿಗೆ ನಾವೇ ಹೊಲ. ನಾವೇ ನೇಗಿಲು ನಾವೇ ಬೀಜ! ಆದುದರಿಂದ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ದುಃಖವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳನ್ನು ಊಹಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ್ದೇವೆ. ಹೊರಗಿನ ಅಮಲು ಇರುವ ತನಕ ಒಳಗಿನ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಅನುಭವಗಳ ಅನುಭವದ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾತು ಬದುಕಿಗೆ ಕೈದಿವಿಗಳಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗಡಿಯಾಚೆ ನಿಂತು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕದಿಲಾಯ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ದೈನಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ರೂಪಕವಾಗಿ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕದಿಲಾಯ ಅವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗದಯದ ಕಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಮೂರು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಾರುವ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ 'ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ತುಡಿತಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಹಾರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಏನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಗಿರುವ ವೇಗ

ಅತಿಶಯವಾದುದು. ಅದು ಏರುವ ಎತ್ತರವೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರಬೇಕು. ಹಕ್ಕಿಯಾದರೋ ಸಂಜೆ ಮರಳಿ ಗೂಡು ಸೇರಿ ಒಂದಷ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಾರುವಿಕೆಗೆ, ಬಾರುವಿಕೆಗೆ, ತೇಲುವಿಕೆಗೆ, ಮುಳುಗುವಿಕೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ! ಎನ್ನುವ ಕವಿವಾಣಿ ಪ್ರಾಯಃ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಸಂತರು, ಚಿಂತಕರು, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸಿರಬೇಕು. ಕವಿಗಳಿಗಂತೂ ಹಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಕ್ಕಿ ಹಕ್ಕಿ ಕೊಡುವ ಜೀವ ಸ್ತಂದನ! ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲೇಖಕರ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ಬೆರೆಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಬದುಕಿನ ಸರಳ ಸಾಧಾರಣ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಓದುಗನಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಸುಖ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಗದ್ಯ ನಮ್ಮ ನ್ಯಾಯಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಚುಂಬಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸರಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖಕರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಖಾಲಿ ಸಿಗರೇಟ್ ಪ್ಯಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಬಾಲ್ಬದ ನೆನಪಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕನಸುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ರಾತ್ರಿ ಬಸ್ಸುಗಳ ವರೆಗೆ, ರುಚಿ ದೃಂದೃದಿಂದ ಅಚ್ಚನ ಗಡ್ಡದ ತನಕ ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ಬೆಳಕಾಗಬಲ್ಲ, ಬದುಕು ಹಸನಾಗಬಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲೇಖಕರ ಸ್ನೋಪೆಜ್ಜೆಗೆ ಪ್ರಗಲ್ಲವಾದ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗೆ ಈ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ.

ರಮೇಶ ಕದಿಲಾಯ ಗದ್ಯವೆಂದರೆ ಸರಳವಾದ ಸುಂದರವಾದ ನಿರಾಂಕಬರವಾದ ಪದಗಳ ರಚನೆ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಮನ ತೆರೆದು ಮಾತನಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಆತ್ಮೀಯ ಭಾಷೆ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮನೋಹರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ನಯ ನವಿರನ್ನು ರಮೇಶ ಕದಿಲಾಯರಂತೆ ಬಳಸುವ ಲೇಖಕರು ಇಂದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಈ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆಂದರೂ ಅದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಲ್ಲ. ಶುಷ್ಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕರು ಸೃಜನ ಶೀಲ ಸಂವಾದವನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವೇಗದ ಕಲಿಕೆಯ ಕುರಿತು 'ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮುದವಿತ್ತು ಹದವಿತ್ತು ಸಂಭ್ರಮವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು

(ಪುಟ 15ಕ್ಕೆ)

GANDHI ON CHARACTER & NATION BUILDING

TRUTH

I

Truth is God (From Yeravda Mandir, 1957, p.1).

Devotion to this Truth is the sole justification for our existence.

Without Truth it is impossible to observe any principles or rules in life.

There should be truth in thought, Truth in speech and Truth in action (ibid., p.2).

But how is one to realize this Truth? 'By sin gle-minded devotion (abhyasa) and indifference to all other interests in life (vairagya),' says the Bhagavadgita (ibid., p.3).

In spite of such devotion, however, what may appear as truth to one person will many appear as untruth to another person. But that need not worry the seeker... For the quest of Truth involves tapas - self-suffering,

sometimes even unto death... In such selfless search for Truth nobody can lose his bearings for long. Directly he takes to the wrong path he stumbles and is thus redirected to the right path... There is no place in it for defeat. It is talisman by which itself becomes the portal to life eternal (ibid., pp.3-4).

God as Truth has been for me a treasure beyond price; may He be so to every one of us (ibid., p.4)

II

AHIMSA OR LOVE

Truth alone is, being Gold himself. And the only means of realizing it is ahimsa or Love (Gujarati, 1954, pp 6-7).

Without ahimsa it is not possible to seek and find Truth (From Yeravda Mandir, 1957, p.8).

The path of Truth and ahimsa is an narrow as it is straight. To walk on it is like balancing oneself on the edge of a sword.... The slightest inattention brings one tumbling to the ground. One can realize Truth and ahimsa only by ceaseless striving (ibid., p.5)

More non-killing is not enough. One who follows the law of love must not be angry even with the perpetrator of the greatest imaginable wrong, but must love him, wish him well and serve him. Although he must thus love the wrongdoer, he must never submit to his wrong or his injustice, but must oppose it with all his might, and must patiently and without resentment suffer all the hardships to which the wrong-doer may subject him in punishment for his

We have been bringing to you excerpts from the writings of Mahatma Gandhi since last 2 issues. In this issue we bring you his views on character & nation building.

opposition (Ashram Observances in Action, 1959, p. 111).

Not to hurt any living thing is no doubt a part of ahimsa. But it is its least expression. For the principle of ahimsa is hurt by every evil thought by hatred, by wishing ill to anybody. It is also violated by our holding on to what the world needs (From Yeravda Mandir, pp. 7-8).

Ahimsa is the means; Truth is the end. Means to be means must be within our reach, and so ahimsa is our supreme duty. If we take care of the means, we are bound to reach the end sooner or later (ibid., p.9)

III

BRAHMACHARYA OR CHASTITY

The fulfilment of (Truth and) ahimsa is impossible without brahmacharya (Gujarati, pp. 6-7).

It is not enough that one should not look upon any woman or man with a lustful eye; animal passion must be so controlled as to be excluded even from the mind. If married, one must not have a carnal mind regarding one's wife or husband, but must consider him or her as one's lifelong friend and establish relationship of perfect purity. A sinful touch, gesture or word is a direct breach of this principle (Ashram Observance in Action, pp. 111-12).

It is a grave misuse to fritter away for physical gratification that which is given to men and women for the full development of their bodily and mental powers. Such misuse is the root cause of many a disease (From Yeravda Mandir, p. 12).

It may be harmful to suppress the body if the mind is at the same time allowed to go astray (ibid.).

It is one thing to allow the mind to harbour impure thoughts. It is a difficult thing altogether if it strays among them in spite of ourselves. Victory will be ours in the end if we non-co-operate with the mind in its evil wandering (ibid., pp.12-13).

Brahmacharya means control of all the organs of sense. He who attempts to control only one organ and allows all the others free play is bound to find his effort futile (ibid., p. 13)

Brahmacharya means conduct adapted to the search of Brahma, i.e., Truth. From

this etymological meaning arises the special meaning, viz. control of all the senses. We must entirely forget the incomplete definition which restricts itself to the sexual aspect only (ibid., p.14).

IV

CONTROL OF THE PALATE

I have found from experience that the observance of celibacy becomes comparatively easy, if one acquires mastery over the palate (from Yeravda Mandir, p. 15).

Eating is necessary only for sustaining the body and keeping it a fit instrument for service. It must not be practised for self-indulgence. Food must therefore be taken like medicine with restraint. In pursuance of this principle one must eachew exciting foods such as spices and condiments. Meat, liquor, tobacco, bhang, etc., are excluded from the Ashram. This principle requires abstinence from feasts or dinners which have pleasure as their object (Ashram Observances in Action, p. 112).

A common kitchen where this principle is observed is very helpful, for its authorities will not pamper us, but cook only such food as helps to keep the body a fit instrument for service (From Yeravda Mandir, p. 18).

In an ideal state the sun should be our only cook and we should live only on a fruitarian diet (Gujarati, p. 14)

V

NON-STEALING

We may steal not only what belongs to others but also what belongs to ourselves, as is done for instance by a father who eats something secretly, keeping his children in the dark about it (From Yeravda Mandir, p. 19).

It is also theft if one receives anything which one does not really need (Ashram Observances in Action, pp. 112-13).

One who follows the observances of non-stealing will bring about a progressive reduction of his own wants. Much of the distressing poverty in this world has arisen out of breaches of the principle of non-stealing (From Yeravda Mandir, pp. 20-21).

It is theft mentally to desire acquisition of anything belonging to others, or to cast a greedy eye on it (ibid., p.21).

VI

NON-POSSESSION OR POVERTY

Just as one must not receive, so must one not possess anything which one does not really need. It would be a breach of this principle to possess unnecessary foodstuffs,

clothing or furniture. For instance, one must not keep a chair if one can do without it. In observing this principle one is led to a progressive simplification of one's own life (Ashram Observances in Action, p. 113).

God never stores for the morrow. He never creates more than what is strictly needed for the moment (From Yeravda Mandir, p. 23).

If each retained possession only of what he needed, no one would be what and all would live in contentment (ibid., pp. 23-24).

Civilization in the real sense of the term consists not in the multiplication but in the deliberate and voluntary reduction of wants. This alone promotes real happiness and contentment, and increases the capacity for service (ibid., p. 24).

Thoughts which turn us away from God or do not turn us towards Him constitute impediments in our way (ibid., p. 25).

VII

FEARLESSNESS

A seeker after Truth must give up the fear for parents, caste, government, robbers etc., and must not be frightened by poverty or death (Ashram Observances in Action, pp. 114-15).

Fearlessness heads the list of the divine attributes enumerated in the sixteenth chapter of the Gita.... How can one seek Truth or cherish love without fearlessness? As Pritam says, 'the path of Hari (the Lord) is the path of the brave, not of cowards.' Hari here means Truth, and the brave are those armed with fearlessness, not with the sword, the rifle and the like. These are taken up only by those who are possessed by fear (From Yeravda Mandir, p. 27).

The seeker after Truth.... should be ready to sacrifice his all in the quest of Truth, even as Harishchandra did (ibid., p. 28).

We must give up all external fears. But the internal foes we must always fear. We are rightly afraid of animal passion, anger and the like. External fears cease of their own accord when once we have conquered these traitors within the camp.... Fear has no place in our heart when we have shaken off attachment for wealth, for family and the body. 'Enjoy the things of the earth by renouncing them' is a noble precept (ibid., pp. 28-29).

VIII

REMOVAL OF UNTOUCHABILITY

Untouchability is altogether irreligious (Ashram Observances in Action, p. 115).

None can be born untouchable, as all are sparks of one and the same Fire (From

Yeravda Mandir, p. 31).

Every Hindu who considers untouchability a sin should atone for it by fraternizing with 'untouchables', associating with them in a spirit of love and service, deeming himself purified by such acts, redressing their grievances and helping them patiently to overcome ignorance and other evils due to the slavery of ages (From Yeravda Mandir, p. 32).

Some people in observing untouchability have become a veritable burden on earth (Gujarati, p. 25).

This observance is not fulfilled merely by making friends with 'untouchables' but by loving all life as our own selves. Removal of untouchability means love for and service of the whole world (From Yeravda Mandir, p. 33).

Removal of untouchability spells the breaking down of barriers between man and man and between the various orders of Being (ibid., p. 33).

Caste has injured Hinduism because its implications of superior and inferior status and of pollution by contact are contrary to the law of Love (Ashram Observances in Action, p. 115).

The division of varnas is based upon occupation, and therefore a person should maintain himself by following the hereditary occupation not inconsistent with fundamental morals, and should devote all his spare time and energy to the acquisition and advancement of true knowledge (ibid.).

IX

BREAD LABOUR

Man can be saved from injuring society as well as himself only if he sustains his physical existence by physical labour. Able-bodied adults must do all their personal work themselves, and must not be served by other except for proper reasons. But.... Service of children as well as of the disabled, the old and the sick is a duty incumbent on every person who has the required strength (Ashram Observances in Action, p. 113).

How can a man who does not do body labour have the right to eat? (From Yeravda Mandir, p. 35).

Every one must be his own scavenger..... The best thing would be for every one to dispose of his own waste. If this is impossible, each family should see to its own scavenging. I have felt for years, that there must be something radically wrong where scavenging has been made the concern of a separate class in society.... We should, from our very childhood, have the idea impressed upon our minds that we are all scavengers, and the easiest way of doing so is for every one who has realized

this to commence bread labour as a scavenger (From Yeravda Mandir, p. 37).

If nature's law were not broken, old people too would be fit for labour, and sickness would cease to be ground for exemption as there would be no sickness (Gujarati, p. 28).

X

TOLERANCE

i.e.

Equality of Religions (I)

The principal faiths of the world constitute a revelation of Truth; but as they have all been outlined by imperfect men, they have been affected by imperfections and alloyed with untruth. One must therefore entertain the same respect for the religious faiths of others as one accords to one's own. Where such tolerance becomes a law of life, conflict between different faiths becomes impossible, and so does all efforts to convert other people to one's own faith. One can only pray that the defects in the various faiths may be overcome and that they may advance, side by side, towards perfection (Ashram Observances in Action, p. 116).

If we are imperfect ourselves, religion as conceived by us also must be imperfect.... And if all faiths outlined by men are imperfect, the question of comparative merit does not arise. All faiths constitute a revelation of Truth, but all are imperfect and liable to error. Reverence for other faiths need not blind us to their faults. We

TRIMURTI

JEWELLERS

GOLD AND DIAMOND ORNAMENTS

460/4, Venkatesh Niwas,
Ground Floor,
Bhaudaji Road,
Opp Mysore Association,
Matunga (C.Rly.)
Mumbai-400 019.

Phone : 402 34 85

must be keenly alive to the defects of our own faith also, yet not leave it on that account but try to overcome those defects. Looking at all religions with an equal eye, we would not only not hesitate but would think it our duty to blend into our faith every acceptable feature of other faiths (From Yeravda Mandir, pp. 38-39).

X TOLERANCE

i.e.

Equality of Religions (II)

Tolerance obviously does not disturb the distinction between right and wrong, or good and evil. The reference here is naturally to the principal faiths of the world. They are all based on common fundamentals (From Yeravda Mandir, p.40).

Why then should there be many faiths? We know that there are many faiths. The Soul is one but there are innumerable bodies, which cannot be rolled into one.... The root of religion is one like the root of a tree, but it has numerous branches (Gujarati, p. 31).

All obstacles in our path will vanish, if only we observe the golden rule that we must not be impatient with those whom we may consider to be in error but must be prepared, if need be, to suffer in our own person (From Yeravda Mandir, p. 44).

XI SWADESHI

Swadeshi is the law of laws enjoined by the present age (From Yeravda Mandir, p. 61).

The votary of Swadeshi will, as a first duty, dedicate himself to the service of his immediate neighbours.... Pure service of our neighbours can never.... result in

disservice to those who are far away, but rather the contrary.... On the other hand a man who allows himself to be lured by the 'distant scene' and runs to the ends of the earth for service, is not only foiled in his ambition, but also fails in his duty towards his neighbours (ibid., p.62).

One must, as far as possible, purchase one's requirements locally and not buy things imported from foreign lands, which can easily be manufactured in the country (Ashram Observances in Action, p. 114).

There is no place for self-interest in Swadeshi which enjoins the sacrifice of oneself for the family, of the family for the village, of the village for the country, and of the country for humanity (ibid.).

It would be a travesty of the doctrine of Swadeshi, if to coddle my family I set about grabbing money by all means fair or foul (From Yeravda Mandir, p. 63).

Supposing there is an outbreak of plague in my village, and in trying to serve the victims of the epidemic, I, my wife and children and all the rest of my family are wiped out of existence, then in inducing those dearest and nearest to join me, I will not have acted as the destroyer of my family but on the contrary as its truest friend (ibid., p. 64).

'What is the kind of service,' I asked myself, 'that the teeming millions of India most need at the present time, that can be easily understood and appreciated by all, that is easy to perform and will at the same time enable the crores of our semi-starved countrymen to live?' And the reply came, that it is the universalization of Khadi or the spinning wheel alone, that can fulfil these conditions (ibid., pp. 64-64).

Let no one suppose that the practice of Swadeshi though Khadi would harm the foreign or Indian mill-owners. A thief who

is weaned from his vice, or is made to return the property he has stolen, is not harmed thereby. On the contrary he is the gainer.... Similarly if all the opium-addicts or drunkards in the world were to shake themselves free from their vice, the canteen-keepers or the opium-vendors, who would be deprived of their custom, could not be said to be losers (ibid., p. 65).

It is the greatest delusion to suppose that the duty of Swadeshi begins and ends with merely spinning some yarn anyhow and wearing Khadi made from it.... One often meets men who wear Khadi while in all other things they indulge their taste for foreign manufacturers. Such men cannot be said to be practising Swadeshi. A votary of Swadeshi will... help his neighbours, wherever possible, by giving preference to local manufacturers, even if they are of an inferior grade or dearer in price than things manufactured elsewhere. He will try to remedy their defects but will not, because of their defects, give them up in favour of foreign manufacturers (ibid., pp. 65-66).

Courtesy: Character & Nation Building
by M.K. Gandhi

Edited by : Valji Govindji Desai

Published by : Navajivan Publishing House

ಪ್ರಸಾದ ಗುಣವುಳ್ಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗದ್ಯ ಸಂಕಲನ (ಫೆಬ್ರ 12ರಂದು)

ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವಾಗಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದನ್ನೇ ಆಗಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಅಂಥ ಕಲಿಕೆ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೊಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ವೇಗದ ಯುಗ. ಇದು ಮಾಹಿತಿಗಳ ಯುಗವೂ ಹೌದು. ಟಿವಿ ಮಾಧ್ಯಮ ದಿಂದಾಗಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಗೊಂದಲವೆದ್ದಿದೆ. ನಾನು ನೋಡುವುದನ್ನೇ ನನ್ನ ಮಗನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಮಗ ನೋಡುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಟಿವಿಯ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡ ಪರಾವರ್ತಿಕ ಬಾಲ್ಯವೆಂಬುವುದು ಬಂದದ್ದು ಹೋದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ತವಕ ತಲ್ಲಣಗಳ ಕಡೆಗೂ ಲೇಖಕರು ಗಮನ ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ವಿಚಾರಗಳ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕೂ ಈ ನೆಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಭಾವಗೀತೆಯ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಓದುಗರಿಗೆ ಆಪ್ತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸೊಗಸಾದ ಗದ್ಯ ಕೃತಿ.

- ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಉಪಾಧ್ಯ

DR. V. SUBRAMANIAN, I.A.S. (Retd.)

Former Minister, Maharashtra,

122, Buena Vista, Gen. Bhosle Road, Mumbai-400 021.

Dear Shri Prasad,

I am so grateful to you for sending me a copy of News Letter (Nesaru Tingalole) regularly. Unfortunately I am not fluent in reading Kannada and since many of the articles in the News Letter are in Kannada, I have not been able to get the full benefit. Of course, there is no excuse for my not learning reading Kannada fluently even now, but some times age and other occupations are limiting factors.

However, in your News Letter, there are occasional articles in English and other important information in English both of which are very good. In particular, I would like to congratulate you on publishing excerpts from the writings of Gandhi. These are invaluable and would also be excellent source of information and knowledge not only to the lay public but also to students and researchers of Gandhi. I hope you will keep this up as this is distinct service particularly, in today's atmosphere and scenario of violence, strife, communal disharmony and senseless ethnical conflicts.

With regards,

Yours Sincerely
(Dr. V. Subramanian)

ಸುತ್ತಮುತ್ತ

‘ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯತೆ
ಅಪಾಯಕಾರಿ’ - ಬನ್ನಂಜೆ

ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ

‘ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಬೀಗಂದು ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷಾದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅವರು ತಾ. 29-3-2002ರಂದು ಜರಗಿದ ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ 66ನೇ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸಿ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ಐದು ದಶಕಗಳು ಸಂದರೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಾಸ್ತ ತೊಲಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಮೋಹದಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ’ ಎಂದು ಬನ್ನಂಜೆಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೊರಗೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೆ ಇರುವವರಿಂದ ನಿರಂತರವಾದ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಈ ಭಾಷೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳಭಾಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಬಯಿ, ಅಮೆರಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಹೊರನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂದವರು.

ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜ ಎಸ್. ನಾಯಕರು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ವಿ.ವಿ. ಬಳಗಾರ್ ಸಂಘದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಜೊತೆ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಗಾಯತ್ರಿ ರಾಮು ಬನ್ನಂಜೆಯವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಭಟ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕುಮಾರಿ ಪ್ರಿಯ ಮೋಹನ್, ಗೊರೂರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಂದ ಡಾ. ತಾಳೆಜೆ ವಸಂತಕುಮಾರ್, ಅತ್ತಿ ಮಜ್ಜೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಡಾ. ವಾಣಿ ಉಚ್ಚಲ್ಲರ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ವೃಣಕುಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಡಾ. ಜಿ.ಡಿ. ಜೋಶಿಯವರನ್ನು ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಮತಿ ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಂ. ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರಗಿದ ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಸುನೀತಿ ಉದ್ಯಾವರ, ಡಾ. ಮಣಿ ಮಾಲಿನಿ ವಿ.ಕೆ., ಶ್ರೀಮತಿ ಮಿತ್ರಾ ವೆಂಕಟರಾಜ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಅರುಣಾ ಶೆಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂಭವಿ ಸುಧಾಕರ, ಡಾ. ವಾಣಿಉಚ್ಚಲ್ಲರ್,

ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಹೆಗ್ಡೆ ಮತ್ತು ಶ್ಯಾಮಲಾ ಇವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆಯರತ್ತ ಕೊಡುಗೆಯು ಬಗ್ಗೆ ಮೊತನಾಡುತ್ತಾ ಡಾ. ಸುನೀತಿ ಉದ್ಯಾವರರು ಹಿಂದಿನ ಲೇಖಕಿಯರಾದ ಲಲಿತಾ ರಾಮಣ್ಣ, ವಾಸಂತಿ ಪಡುಕೋಡ್ಗೆ ಮುಂತಾದವರ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರು ಇವರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯವು ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಎರಡನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ತಾವು ಬರೆದವುಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ತಾಯಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮಗು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬರಹಗಾರ್ತಿಗೂ ತನ್ನ ಕೃತಿ ಅಕ್ಕುತ್ತಮವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೋ ಎಂಬ ಲೇಖಕಿಯರು ಸ್ವಾವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಡಾ. ಮಣಿಮಾಲಿನಿ ವಿ.ಕೆ. ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

ಡಾ. ಸುನೀತಿ ಉದ್ಯಾವರ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಮಣಿಮಾಲಿನಿಯವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇತರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರು ಸಂಕೋಧನಾ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಸಮಾವೇಶದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಂ. ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು.

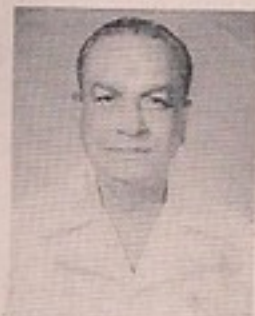
ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಮಾವೇಶವು ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಮಾರೋಪ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಡಾ. ಗಿರಿಜಾ ಶ್ಯಾಮಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಬಿ. ನಾಗಭೂಷಣ್ ವಂದನಾರ್ಪಣೆಗೈದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ ಎನ್.ವಿ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

ಮನರಂಜನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಕು. ಸೌಮ್ಯ ಮತ್ತು ತಂಡ ಡೊಂಬವಿಲಿ ಇವರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಕು. ಪ್ರಿಯಾ ಮೋಹನ್ ತಂಡ ಡೊಂಬವಿಲಿ ಇವರಿಂದ ಭರತನಾಟ್ಯ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜರಗಿದವು.

ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸೋಮನಾಥ ಕರ್ಕೇರ, ಗೌ. ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ವಿ.ಎಸ್., ಶ್ರೀ ಬಾಬುರಾಯ ಎಂ. ಪ್ರಭು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು.

OBITUARY

We are deeply grieved inform our Members of the sad and sudden demise of Shri. V. Ramalingam one of our senior member and past presidents on Tuesday the 19th March 2002; at 3.30 p.m. Ramalingam was not keeping well in the recent past. He was in his late 70's and leaves behind his wife Smt. Komalamma, Daughter Uma Roa and grand daughter Megha.

Sri. Ramalingam was the Ex-Director of Jay Coach Enterprises and later he started the August Travel Service Pvt. Ltd.

Good natured and helpful, Sri. Ramalingam had a large number of friends among our members, who will miss him.

We pray that his family members are given the strength to bear this loss with fortitude.

OBITUARY

We are deeply grieved inform our Members that Sri. B. H. Gopalakrishna one of the our senior member passed away on 14th March 2002 at 12.30 p.m. He was briefly ill and was being treated at Breach Candy Hospital. Sri. Gopalakrishna leaves behind his wife Rajeshwari and two daughters Gouri & Poomima.

Gopalakrishna was working with Textiles Committee and came to Mumbai in the early 70's. An active member of the Association, he took part in many plays and various other activities. A quiet & friendly person, Gopalakrishna will be missed by many friends at the Association.

We do pray that the family members are endowed with the strength to bear this irreparable loss.

ತನ್ನ ಮೋಹಕ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಕರೆದು, ಅವರೊಡನೆ ನೃತ್ಯ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗೋಪಿಕೆಯರ ನಡುವೆ ನಿಂತ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಆಕೃತಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಚಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯಲು ಹೊರ ಬಂದ ದೇವತೆಗಳು ಹೂಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಿಕೆಯ ಕೆಂಪು ಹಾಗೂ ಕೆಳರಿ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮಧ್ಯ ವೃತ್ತದವರು ಹಸಿರು ಹಾಗೂ ಹೊರ ವೃತ್ತದವರು ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮರಳುಭೂಮಿ ರಾಜ್ಯಗಳು

1750ರಲ್ಲಿ ಬಿಕನೇರಹಾಗೂ ಜೈಸಾಮಿರ್‌ಗಳು ಮೊಗಲ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಹಲವಾರು ಕಲವಿದರು ಔರಂಗಜೇಬನ ಆರಮಣಿಯಿಂದ ಬಿಕನೇರಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಿಕನೇರ್ ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮೊಗಲ್ ಶೈಲಿಯ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕರಣ್‌ಸಿಂಗನ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಹಲವಾರು ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಶಹಜಹಾನ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಆಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಕಲಾವಿದನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಉಸ್ತಾದ್ ಹಮೀದ್ ರುಕ್ನುದ್ದಿನ್ 'ಲೇಡೀಸ್ ಪಾರ್ಟ್' ಈ ಶೈಲಿಯ ಉದಾಹರಣೆ, ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಇಬ್ಬರು ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವಿದು. ಈ ಚಿತ್ರವು ಕಲಾಕಾರನ ನುರಿತ ಅನುಭವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಉತ್ತಮ ಸಂಯೋಜನೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ರುಕ್ನುದ್ದಿನ್ ಮಗ ಶಹಾದಿನ್ ಬಿಕನೇರನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಕೃಷ್ಣ'ನನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಳಯದಿಂದ ಗೋವುಗಳು ಹಾಗೂ ಗೊಲ್ಲರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವತವನ್ನು ತಿಳಿಯಾದ ಮೋಡಗಳು ಮುಚ್ಚಿವೆ. ಮೇಲೆ, ಬಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಐರಾವತದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗೊಲ್ಲರಲ್ಲಾ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಕ್ತಕನಕದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಚದರದ ಬಟ್ಟೆಗೆ ನಿಂತ ಗೋವುಗಳು ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿವೆ. ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರರಚನೆ, ಆಭರಣಗಳೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾದ ಬಣ್ಣಗಳು, ಭೂ ದೃಶ್ಯದ ವಿವರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗೋಲ್ಪಂಡದ

ದಖಿನಿ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಹಸುಗಳು, ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಬಿಕನೇರನ ರಾಜಕುಮಾರ ಅನೂಪ್ ಸಿಂಗನು ದಖಿನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದನು. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಕನೇರ್ ಚಿತ್ರಗಳು ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಕುಶಲ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಜೋಧ್‌ಪುರ

ಜೋಧ್‌ಪುರ ರಾಜ್ಯಾನಂದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಜಪೂತ್ ರಾತೋರೆಂಬ ಗುಂಪಿನ ಹಾಗೂ ರಾಮನ ಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ರಾತೋರು ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನಾಜ್‌ನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಧ್ಯ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದರು. ಜೈ ಚಂದನನ್ನು 1194ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಗೋರಿ ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಕನು ಹಾಗೂ ಅವನ ಜನರಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದರು.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಹಾಗೂ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದ ಜೈನ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜೈನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು 1581ರಲ್ಲಿ ಉದಯ ಸಿಂಗನು ತನ್ನ ತಂಗಿ ಜೋಧಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಮೊಗಲ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಂತರ ಅವನ ಮಗಳು ರಾಜಕುಮಾರನ ಸಲೀಮನನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಲ್ವ ಗುಜರಾತ್ ಹಾಗೂ ದಖಿನಿನಲ್ಲಿ ಜಸವಂತ ಸಿಂಗನು ಮೊಗಲರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದನು. ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಅರಮನೆಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಈ ರಾಜನ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು ಮೊಗಲರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರೂ ತಮ್ಮ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಜವಾದ ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಶೈಲಿ ಬಿಜ್ಜಿ ಸಿಂಗನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1760 ಹಾಗೂ 1780ರ ನಡುವೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹೋಲುವ ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಲಯಬದ್ಧ ರೇಖೆಗಳಿಂದ, ಇದು ರಾಜ್ಯಾನಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಮೊಗಲರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಡು ಬಣ್ಣಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮನೋಹರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಜೊತೆ ಅಥವಾ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿಪುಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮೋಹಕ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಅವರ

ಸುಂದರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮಾನ್‌ಸಿಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (1802-1842) ಉತ್ತುಂಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. 1815ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಜೋಧ್‌ಪುರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಮಾನ್‌ಸಿಂಗನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಮಿಕ್ಕ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟನು. ಅವನೇ ರಚಿಸಿದ ಕಾವ್ಯಗಳಾದ 'ಕೃಷ್ಣ ವಿಲಾಸ' ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಾದ ಶಿವಪುರಾಣ, ನಳ ಚರಿತ್ರೆ, ದುರ್ಗಾ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಪಂಚತಂತ್ರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ನೂರು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರಗಳ ಸರಣಿಯನ್ನು (1820) ಧೋಳ ಮಾರ್ವಾ ನಿಲಾವೇಶವೆವ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಕಸುರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾದ 'ಡೋಳಾ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ವಾ' ಎಂಬ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಒಂಟೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಅದ್ಭುತ ಅಲಂಕಾರ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿರುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಅಗಲವಾಗಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕಾಲುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಚಾಲಕನ ಹೊರ ರೇಖೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂಟೆಯ ಮೈಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದರೆ, ಒಂಟೆಯ ಬಾಲ ಸಣ್ಣದಾದ ಲಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕಿಶನ್‌ಗಡ್

ಒಹುಪಾಲು ರಾಜ್ಯಾನಿ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕಿಶನ್‌ಗಡ್ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯೊಂದು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತನಾದ ರಾಜ ಸಾಮಂತ ಸಿಂಗ (1848-57) ನಗರಿ ದಾಸನೆಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಅವನು ತನ್ನ ಮಲತಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಿದ್ದಾಗ ಸೇವಕಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆಕೆಯು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಆಸ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1757 ಅವಳೊಡನೆ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ 7 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಅವನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಕಿಶನ್‌ಗಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೊರ ಬಂದವು. ಇದರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಗುರುತೆಂದರೆ ಹೊಸದಾದ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬ್ಯಾಕಿ ನಿಹಾಲ್ ಚಿಂತನೆಂಬ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾನಿತಾನಿ ಯನ್ನು ರಾಧೆಯನ್ನಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಂತ ಸಿಂಗನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

(ಪುಟ 11ಕ್ಕೆ)